

10 Relatief nut

Stel, je mag kiezen. Je kunt gaan werken en wonen in de Dorpsstraat. Daar weet je dat de inkomsten per jaar € 120.000 zullen zijn. Je burens verdienen echter meer, namelijk € 150.000. De andere optie is werken en wonen in de Stationsstraat. Je verdient dan € 80.000 en al je burens verdienen minder dan jij, namelijk € 60.000. Wat heeft je voorkeur?

Bovenstaande vraag is een gesimplificeerde versie van één van de uitkomsten van een groot onderzoek dat gedaan is in Japan tussen 1990 en 2004.

Gedurende die veertien jaar zijn 90.000 werknemers gevolgd om het effect te bestuderen op het geluksgevoel dat ontstaat bij een verschil tussen het eigen salaris en het salaris dat je denkt dat je collega ontvangt. De resultaten tonen een verband tussen een hoger geschat salaris van een collega en een lager gevoel van werk- en levensgeluk.

Het onderzoek heeft gezorgd voor controversen en de uitkomsten worden zo nu en dan in twijfel getrokken. Nieuw onderzoek blijft echter dit verband aantonen. Het Japanse experiment toont het relatief nut aan. Dat betekent dat het vergelijken van je eigen situatie met dat van een ander voor een deel je geluksgevoel bepaalt. Nut wordt door economen gebruikt als de maatstaf voor geluk. Dus hoe meer nut iets heeft, des te meer geluk het oplevert. Dit is voer voor discussie, want het is niet te bepalen hoeveel nut iets absoluut

gezien oplevert. Je kunt niet aangeven dat een ritje in een Ferrari je '34 eenheden nut' oplevert.

Het is namelijk voor iedereen verschillend. Sommige mensen vinden Ferrari helemaal niets en halen meer geluk uit het rijden op een fiets of het varen met een boot.

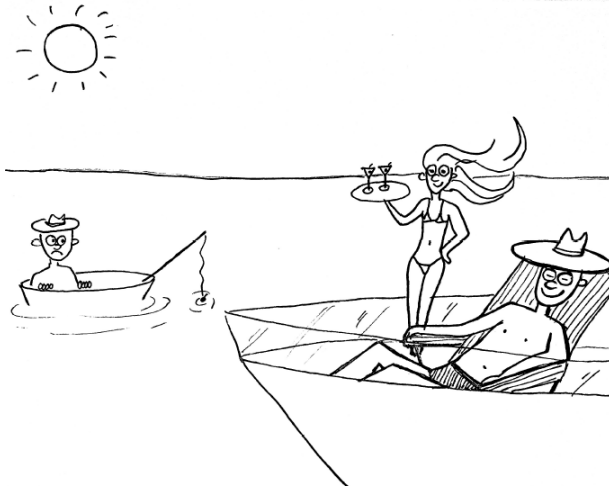
Relatief nut: Blij met wat je hebt totdat

Relatief nut geeft minder twistpunten. Dit komt doordat die absolute eenheden van nut absoluut minder van belang zijn en er meer wordt gekeken naar een vergelijking tussen twee situaties. Zo kan de Ferrari die je nu eindelijk bezit voor jou een jongensdroom zijn geweest en daarom levert het rijden erin je meer genot op dan fietsen of varen.

Het zal duidelijk zijn dat relatief nut een irrationele kant heeft. Helemaal als je naar de inleidende vraag kijkt. Als je bent zoals veel andere mensen, gaat je voorkeur uit naar de Stationsstraat. Je verdient dan tenslotte meer dan de burenen en je hebt daardoor een groter geluksgevoel. Maar rationeel gezien is dit uiteraard een vreemde keuze. In de Dorpsstraat verdien je immers € 40.000 meer! Het zou veel logischer zijn om genoeg te nemen met een lagere positie op de sociale ladder en te verhuizen.

Dit voorbeeld lijkt geen werkelijkheid te zijn, want wanneer wordt je gevraagd te kiezen tussen twee woningen met verschillend salaris? Toch zijn er vergelijkende situaties. Kijk eens naar je eigen situatie. Is het wel eens voor gekomen dat je baalde omdat een vriend een hoger rendement haalde op zijn belegging? Of dat je lichte afgunst had bij een familielid die met een lagere opleiding toch meer verdient dan jij? Vast wel, als je eerlijk bent. Dan gaat het relatief nut ook op bij jou. Interessant is dat het je wel gelukkig kan maken. Verhuis naar Cambodja of

Nepal en je bent waarschijnlijk een van de rijkste mensen in het land. Wat houdt je tegen?

Relatief nut: ... je ziet wat iemand anders heeft

Een van de redenen om dit niet te doen, is dat er ook sprake is van een ander effect van salaris of vermogen. Hoe meer je hebt, hoe gelukkiger je bent. Dit effect is overigens niet lineair, want er is een moment dat er genoeg is. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat een salaris van \$ 75.000 zorgt voor een maximaal geluksgevoel. Meer verdienen levert niet meer dagelijks geluk op. Zodra je meer verdient dan dat bedrag, ga je wel een beter gevoel krijgen over je

leven. Je leven is doorgaans makkelijker en meer ontspannen.

Wat doe je ermee?

Ook hier geldt weer de acceptatie van je gedrag. Omdat je weet dat er zoiets bestaat als relatief nut, kun je mogelijk zaken in een ander perspectief zien. Zo kan je vriend een hoger rendement hebben op zijn belegging omdat hij veel meer risico heeft genomen dan jij. Of verdient je familielid meer dan jij omdat hij twintig uur per week meer werkt en daardoor minder tijd heeft om met zijn gezin leuke dingen te doen. Vaak is er aan elk voordeel een nadeel gekoppeld. En als dat niet zo blijkt te zijn? Ga dan uitzoeken of je hetzelfde kunt bereiken als die andere. Maar doe dit alleen als je het belangrijk genoeg vindt. Want vaak is je eigen situatie al goed genoeg om gelukkig te kunnen zijn.